

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

LAUSUNTO
2011-01-31

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

LAUSUNTO raportista ”Ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistaminen”

Tehyssä nähdään tärkeänä asiana systemaattiseen ja tutkittuun tietoon pohjautuva tarkastelu ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamisen lähtökohtana. Ammattikorkeakoulujen kansallinen kehittäminen, hyvistä käytänteistä oppiminen ja tuloksellisuuden mittaaminen sekä arviointi mahdollistuvat paremmin, kun keskeiset ohjaavat tekijät, talouden ja hallinnon ohjaus, ovat yhteismitallisia ja samankaltaisia ammattikorkeakoulujen kesken.

Tavoiteltava hyöty toiminnan läpinäkyvyydestä, kannustavuudesta ja ammattikorkeakoulujen autonomisuudesta ovat kannatettavia. Työelämän yhteistyötä tukevat vaikutusmahdollisuudet tuntuvat marginaaliselta ja uhkakuvana onkin korkean autonomian tuoma vahva panssari, jonka läpi työelämän henkilöstötarpeet eivät koskaan tule kuulluksi ammattikorkeakoulujen päättäessä tuottamistaan koulutuksista, joko tutkintoina tai lisä- ja täydennyskoulutuksen muodossa.

Ammattikorkeakouluverkosto

Pirstaleinen ammattikorkeakouluverkosto tulee selkiyttää, karsia pois etäpisteitä, keskittää resursseja sekä osaamista ja nähdä yhteistyö tiedekorkeakoulujen sekä ammatillisen koulutuksen kansa mahdollisuutena. Ammattikorkeakoulujen tulee myös selkiyttää itselleen ”alueellisen tarpeen” laajuus ja käsiteala. Kaikissa ammattikorkeakouluissa on koulutusohjelmia ja aloja, jossa koulutusvastuu on valtakunnallinen. Tämä vastuu on heikosti tunnistettu, ja siksi jotkut keskeiset alat ovat jääneet aloituspaikoissa aivan paitsioon. Työelämän näkökulmasta ammattikorkeakoulut eivät ole kovin onnistuneesti hoitaneet aluevastuuta, vaan omalta osaltaan vaikuttaneet heikentävästi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erityistyöntekijöiden määrään (bioanalytikot, röntgenhoitajat, suuhygienistit, kätilöt) ja sitä kautta heikentäneen alan toimintakykyä.

Taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistaminen

Tehy kannattaa koko perusrahoituksen siirtymistä valtiolle, sekä ylläpitäjät yhdeksi oikeushenkilöksi, eli osakeyhtiömalliksi. Näin ammattikorkeakoulussa olisi yksi hallitus. Hallitustyöskentelyssä vaikutusmahdollisuudet ovat eri taustaryhmillä. Strategisessa suunnittelussa hallinto keventyy ja tehty valinta selkeyttää strategista johtamista sekä helpottaa operatiivista toimintaa.

Tuloksellisuuden perustuva rahoitusjärjestelmä

Hankkeiden tuottamasta tuloksellisuudesta ei ole varsinaista näyttöä. Hankkeilla ja erilaisten ohjelmakokonaisuuksien kautta kehittäminen ei ole tuottanut työelämään tai koulutukseen uusia innovaatiota tai toimintamalleja.

Tuloksellisuusmittarit ovat valitettavasti olleet tähän asti pelkkää informaation keräämistä, eikä niistä mikään ole tunnistettavissa mittariksi eikä mikään ns. ennakoivaksi mittariksi. Ennakoivilla mittareilla (joita voisi olla 20 %) tehdään 80 % tuloksesta. Informaatiosta tulee mittari vasta silloin, kun sille on määritetty käyttötarkoitus, tavoitetaso, tulosten seuranta ja korjaavien menetelmien käyttöönotto ja vastuutus. Jos perusrahoitus määräytyy merkittävästi tuloksellisuuden mukaan, niin tulee kehittää aidosti toimiva mittaristo nykyisen manipuloitavien tunnuslukujen ja informaation sijasta.

Suoritetut tutkinnot

Rahoituksen yhtenä painotuksena on ollut suoritetut tutkinnot (30 % -70 %). Ne ovat johtaneet käytännössä heikkojen opiskelusuoritusten hyväksymiseen. Opettajat ovat valitettavan usein painostettu hyväksymään epäkelvoja suorituksia ja sama ongelma painostuksen muodossa on ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjaajilla. Jos suoritetut tutkinnot ovat tuloksellisuuden mittari, niin mittaria tulee kehittää niin, että manipulointi ei mahdollistu. Tällä osa-alueella on selkeä laatuongelma.

Työllistyminen

On kannatettavaa, että työllistymistä seurataan mittarina ja sen pohjalta tehdään aloituspaikka- ja koulutusohjelmapäätöksiä. Nämä tunnusluvut ovat olleet jo useita vuosia tavoite- ja tuloskeskustelun keskiössä, mutta niiden perusteella ei ole tehty ammattikorkeakoulussa mitään linjaratkaisuja. Koulutusohjelmia, tutkintoja ja lisä- ja täydennyskoulutuksen järjestämistä on ohjannut opetushenkilöstön työllistyminen ja hakijoiden määrä/aloituspaikka. Hakijoiden määrän perusteella useat ammattikorkeakoulut parantavat tilannetta hyödyntämällä tutkinnonanto-oikeutta fysioterapiassa, jossa saadaan esim. hakijoiden määrän 20/1 aloituspaikka häivyttämään heikot alueet. esim. muovitekniikka 0,25/1 aloituspaikka.

Opintojen läpäisy aika/Opintojen keskeyttämisaste

Tulosmittaroinnin näkökulmasta tässä on paljon samoja tekijöitä kuin suoritetuissa tutkinnoissa, eli hyväksytään epäadekvaatti osaaminen. Mittaus pitäisi painottua syihin, ei seurauksiin. Toiminnan kehittäminen ja tuloksen

parantaminen on mahdotonta, jos käytössä ei ole mitään ennakoivaa- tai prosessinohjausmittaristoa.

T&K&I-toiminnan tuloksellisuus

Tuloksellisuuttahan ei kerro saatujen hankkeiden määrä joko kappaleina tai budjetin euroina. Tiedon johtaminen ja mallien tuottaminen sekä niiden implementointi tulee olla tuloksellisuuden kriteereinä.

Alueellinen vaikuttaminen

Tähän liittyvä tuloksellisuus osio on käsitelty lausunnon kohdassa ammattikorkeakouluverkosto. Alueet ovat määrittämättä, valtakunnalliseen tarpeeseen tuotetut koulutukset on väheksytty ja työelämän ääntä ei ole kuultu. Alueen työelämän ääni on torjuttu vetäytymällä autonomian taakse. Tehyn näkökulmasta tähänkin tulee luoda entisten arvioitavien toimenpiteiden tilalle todelliset mittarit. Koulutustehtävää ei voi menestyksellisesti toteuttaa, jos työelämän tarvetta ei huomioida. Tästä seuraa nopeasti vääristyneet koulutuksen aloituspaikkojen painotukset ja vaikutukset näkyvät lyhyellä aikavälillä työvoimapoliittisena koulutuksena niiden alojen osalta joista on todellinen tarve. Jokainen työvoimapoliittinen koulutus ammattikorkeakoulutasolla kertoo epäonnistuneesta työelämäyhteistyöstä ja ennakoinnin puutteesta.

Ammattikorkeakoulun erikoistuminen ja profiloituminen

Eri ammattikorkeakouluille tulee luoda omat erikoistuneemmat toimintansa ja näitä tulee ohjata rahoituksellisin keinoin.

Asiakirja kohdassa 5 ”Muut ehdotukset”

Tuotetut ehdotukset ovat kaikilta osin kannatettavia.

Edellä mainittujen lisäksi tulee huomioida muutama yksityiskohta

Tehyssä olemme huolissamme epätasa-arvoisuudesta, joka liittyy terveysalan harjoituskenttämaksuihin. Jos lainsäädäntöä todella uudistetaan, niin asia tulee neuvotella STM:n kanssa ja poistaa vanhakantainen toimintamalli harjoittelukenttämaksuista.

Ammattikorkeakoulujen tulee huomioida rahoituksessa yhteiskunnan keskeisten alueiden erityisasiantuntijoiden lisä- ja täydennyskoulutuksen rahoitus erillisenä perusrahoituksesta. Esimerkkinä on rajattu lääkkeenmäääämisoikeus.

Terveysalalla on terveydenhoitajan ja kättilön koulutus opintopisteinä sairaanhoitajakoulutusta laajempi. Rahoituksen tulee kattaa koko koulutusaika, eikä ainoastaan 210 opintopisteen laajuisia opintoja, jotka tuottavat vain sairaanhoitajatutkinnon.